

УДК 373.3.035.6

ЛІЛІЯ СТАХІВ, СУЗАННА ВОЛОШИН, ІРИНА ОЛІЙНИК

м. Дрогобич

liliastahiv@ukr.net

suzannavolohun@ukr.net

mykhajlo.olijnyk@gmail.com

ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ У КОНТЕКСТІ ПРОВЕДЕННЯ ВИХОВНОГО ЗАХОДУ «У СВІТІ КАЗКИ» (ДО 100-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО)

У статті висвітлено проблему патріотичного виховання учнів початкової школи у контексті використання форм та методів під час проведення виховного заходу «У світі казки»; запропоновано цікавий дидактичний матеріал з метою ефективності здійснення позакласної роботи у початковій школі.

Ключові слова: патріотичне виховання, учні початкової школи, виховний захід «У світі казки».

Сьогодні особливого значення, як засвідчує аналіз науково-педагогічної літератури, набуває виховання в українській молоді, зокрема й учнів початкової школи, почуття патріотизму і реалізація його ідей. Такі сучасні державні освітні документи, як Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI ст.), Концепція національного виховання учнівської молоді, націлюють на важливі завдання початкової школи – виховання в особистості любові до Батьківщини, утвердження якостей громадянина-патріота.

Кожен свідомий громадянин є насамперед морально-вихованою людиною, тобто совісливою, працьовитою, дбайливою, людиною. Такі загальнолюдські якості і чесноти є зосереджені у мудрій народній філософії, у народному досвіді, моральних заповідях, поведінкових нормах, в усній народній творчості тощо. Тому важливе місце у патріотичному вихованні учнів початкової школи займають великі та малі фольклорні жанри, які впливають на формування в них почуття любові до свого народу, своєї землі, до Матері-Природи, оскільки закладені в материнських колискових, батьківських та дідусевих оповідях, бабусиних казках.

Казка виступає важливим джерелом мудрості, духовності, патріотичної вихованості. Її особливості та засоби впливу на формування

патріотичних почуттів в учнів початкової школи можна розкрити у контексті позакласної роботи, зокрема методиці проведення виховного заходу «У світі казки». З цією метою ми пропонуємо дидактичний матеріал, яким зможуть скористатися учителі початкової школи у здійсненні ефективності позакласної роботи. Цей захід ми приурочуємо 100-річчю від дня народження педагога-гуманіста 20 ст. Василя Олександровича Сухомлинського, ювілей якого Україна відзначатиме через два роки.

Аналіз науково-педагогічної літератури дозволяє стверджувати, що у Павлівській середній школі, що на Кіровоградщині, у якій працював В. О. Сухомлинський, завжди переважала емоційна, естетична привабливість цілої низки таких цікавих форм організації творчої праці, як «Кімната думки», «Куточок мрій», «Куточок краси», «Острів чудес», «Сад здоров'я», «Мандрівки до першоджерел слова і думки». Важливу роль у педагогічній діяльності займала і «Кімната казки», в якій перед учнями педагог завжди відкривав прекрасний світ у живих фарбах, подавав його у яскравих і трепетних звуках. В. О. Сухомлинський любив казки, навчав учнів не лише їх слухати, а й самостійно складати, записувати, розповідати, при чому образно і творчо мислячи. Усі створені казки педагог об'єднав у

рукописну збірку «Казки вечірніх присмерків».

Варто зауважити, що низку казок учні Василя Олександровича склали у Павлівській середній школі й під час проведення «уроку мислення серед природи», на яких учні не лише спостерігали за явищами довкілля, а «вчилися думати». Так було створено 300 сторінок «Книги природи» як 300 спостережень, 300 яскравих картин: «Живе і неживе», «Неживе пов'язане з живим», «Усе в природі змінюється» та ін.

З цією метою ми пропонуємо учителям початкової школи розроблений нами конспект виховного заходу на тему «У світі казки». Цей захід ми радимо провести під таким девізом: «Усі ми є родом з дитинства, і всіх нас продовжує виховувати її величність – Казка».

Залу, у якій проводитиметься театралізоване дійство, з метою створення присутнім справжнього казкового настрою ми радимо прибрати відповідною наочністю: портретом В. О. Сухомлинського, висловлюванням педагога про казку («Казка, немов свіжий вітер, що роздмухує вогник дитячої думки і мови»), чарівним кріслом для Доброго гнома Оле-Лукойє як важливого героя свята, повітряними кульками, ілюстраціями до відомих казок.

Для ведучих заходу на фоні ніжної мелодії, на наш погляд, добре прислужаться такі рядки:

Багато поколінь виховувалось на прикладах життя і поведінки казкових героїв, бо казка, як зазначав у свій час Василь Сухомлинський, немов «свіжий вітер, що роздмухує вогник дитячої думки і мови». Сам педагог склав понад 1500 художніх мініатюр. Пропонував складати й самому казки і вкладати їх до чарівних скриньок золотої осені, білосніжної зими, зеленої весни та теплого літчика. А, складаючи казки, ми подумки придивляємося до довкілля неповторної Матінки Природи, яка робить людину добрішою, дбайливішою та людянішою. Бо світ казок – це сонечко-жук і травинка, журавлиний ключ у небі і дощова краплинка, білоторої берези листочок та дзвінкий весняний струмочок.

Цього вчив великий педагог ХХ століття Василь Олександрович Сухомлинський. Цей виховний захід присвячується ювілею педагога.

Свято пропонується розпочати двом прекрасним феям – Феї Знань і Феї Мудрості. Під

мелодію віденського вальсу вони можуть закружляти в чарівному танці. Пропонуємо для них такі слова:

Фея Знань: *Зустріч із казкою – це завжди гарне свято,*

Якби не було її в нас,

Не знали б ми їх так багато,

Сьогодні казка є в гостях.

Фея Мудрості: *У кожнім домі, в кожній хаті,*

Чи то у місті, чим в селі,

Хто навчився вже читати,

Той має казку на столі.

Фея Знань: *Книги дружать з діворою,*

І мандрують по житті,

А улюблені герої стають друзями в путі.

Згодом під мелодію Куклонади на сцені може появитися Добрий гном Оле-Лукойє, в руках якого є дві парасольки – кольорова та чорно-біла, повертаючи якими, гном таким чином запрошує на сцену відомих казкових героїв. Він сідає на кріслі і перекладає казки – народні та літературні (авторські): «Казки, казки. Скільки їх багато в чарівному світі. І які вони всі цікаві. Як вмело їх придумували відомі казкарі (*бере книгу*). Ну, хоча б, наприклад, король казок Ганс Крістіан Андерсен: «Гидке каченя», «Снігова королева», «Дюймовочка». А Шарль Перро... Отже, наша книжечка розкривається і дивна казка починається».

Таким чином, Карнавал чарівних казок першою може розпочати героїня казки «Попелюшка»:

«Пісня Попелюшки»

(переклад Л. Стахів)

Хоч повірте, хоч провірте,

А наснилося мені,

Ніби принц до мене їхав на чарівному коні.

Нам так гарно вигравали барабанщик і трубач.

Й з нами разом танцювали піаністи і скрипач.

Ля-ля-ля

Хоч повірте, хоч провірте, так буває лиш в казках,

Кришталеві черевички засіяли на очах.

І яскраво засвітились, наче діамантами,

Потім враз перетворились, й стали мишениятками

Ля-ля-ля

Попелюшка: Мені потрібно повернутися рівно опівночі. Якщо я запізнюся хоч на

хвилинку, то моя карета знову стане гарбузом, а коні – маленькими мишками. А моя святкова сукня знову буде старенькою. Ой! А якою я була щасливою у королівському палаці. Як же там було гарно! Я танцювала з принцом. Мої кришталеві черевички були такі прекрасні.

Пропонуємо Феї появитися на сцені і своєю чарівною паличкою повернути принца.

Фея: Добро завжди перемагає зло. А у казках – особливо. У сучасній казці ти, Попелюшко, вже назавжди залишишся принцесою.

Принц: Моя любя принцесо! Ось твій чарівний черевичок. Зараз ми з тобою закружляємо у казковому вальсі.

(Танець Попелюшки із принцом)

Оле-Лукойе, повертаючи парасольками, промовляє такі слова:

Дівчатко симпатичне – шовковий фартушок,

Провідати бабусю ішло через лісок.

У кошичку – паунок, несло їй пиріжок,

Бабусі в подарунок, а чобітки – чок-чок, цок-цок.

Пісня Червоної Шапочки

(переклад Л.Стахів)

Я доріжкою гуляла, до бабусі поспішала,

Пиріжками пригостити,

Бо бабусеньку люблю.

Та доріжечка вузенька, під пеньочками – опеньки,

Примостилися гарненько й казочки розказують

Приспів:

А-а – в лісі буває тут переполах,

А-а – всім тут керує старенький дід Ох,

А-а – в нього гарна є хатинка,

А-а – знає кожна це дитинка,

А-а – це казковий справжній рай.

Інценізація казки «Червона Шапочка»

Оле-Лукойе: Що за дівчинка гарна така – у неї квітка хаткою була.

Варто казку пригадати – і цю дівчинку назвати. Так, це Дюймовочка.

Дюймовочка: Я – дівчинка Дюймовочка, бо, як дюйм, маленька.

Мій дім – це гарна квіточка

Рожево-червоненька.

Пригоди різні зі мною бували,

Та друзі хороші допомагали.

А з Ельфом казковим я й зараз дружу,

Дозвольте його я сюди запрошу.

Ельф: Дюймовочці квіти люблю дарувати, люблю разом з нею в таночку кружляти *(Танець Дюймовочки й Ельфа).*

Оле знову повертає парасолькою

Оле-лукойе: А це з якої казки хлопчик дерев'яний із довгим носом хто? Так, це наш Буратіно.

Мелодія казки «Золотий ключик»

Буратіно: Я бачу: ви мене впізнали, цікаву книжку всі читали.

Дивіться – ключик золотий тепер завжди тримаю

і про цей ключик чарівний я пісню заспіваю.

Пісня Буратіно

(переклад Л.Стахів)

Я – хлопчик є відомий всім,

Дорослі знають і малі.

З Тортіллою собі дружу, а дружбою я дорожу.

А носик довгий є чуть-чуть.

Хто скаже, як мене зовуть?

Бу-ра-ті-но

З якої казки я прийшов?

І ключик золотий знайшов?

Здається тут є Карабас?

Він що на святі є у вас.

Він хоче ключик відібрати, то треба швидше вже тікати.

Оле-Лукойе:

Цей ключик променистий дістала їм Тортілла.

Їй десь вже років триста.

Вона і добра, й мила.

Танець «Черпаха-Аха»

Мелодія для Баби-Яги «Все безут, безут, безут»

Баба-Яга: Що за свято таке тут гучне, Роздратували геть усі мене. Зараз усіх я вас зачаклую.

Ой! Щось це я погано чую:

Сусака, масака, лема, рема, гема, фуридо, буридо, старидо.

(здивовано)

І ця мітла кудись мене жене,

Вона й не слухається вже мене.

Ой, що ж це робиться зі мною,

Зі мною – Бабою Ягою?

Танець Баби Яги.

Оле-Лукойє: Як бачимо, це вже не та Яга,

Їй не потрібна вже мітла.
Бабуся-Ягуса так кличуть усі,
Бо думки хороші тепер на меті.

З'являється Королева Казок (Мелодія для виходу королеви)

Королева Казок: Ох і замучили мене, Королеву Казок, сучасні діточки своїми запитаннями. Все їм цікаво, запитують:

– На якому паливі працює мітла Баби Яги?

– Або: Чи можна у магазині «Фуршет» придбати дрова і зробити з них Буратіно?

– Скільки двигунів у килимі-літаку?

– Яка температура тіла у Снігової Королеви?

– Чи сидить у пляшці від Кока-коли добрий старий Хоттабич?

Мелодія Східного танцю

З'являється Хоттабич:

О! Калькулятори моєї душі! То Вас так цікавить! Ви що, мене не впізнаєте?

Королева Казок: Ти, напевне, якийсь чарівник із якоїсь нової казки?

Хоттабич: О горе мені! Мене не впізнають.

Королева казок: Це ніби старий Хоттабич. Але той був у лахмітті, дуже старий, жив у старенькій брудній пляшечці із розбитою горлянкою.

Хоттабич: О розумники мого серця! Та ви не враховуєте технічного прогресу та можливостей сучасного життя. Ану придивіться уважніше!

Королева казок: Та це ж Хоттабич. Але такий гарний! І молодший років на триста, а може й на чотириста.

Хоттабич: О дзвіночки мого серця! Мені вдалося вас вразити! Та слухайте ж. Я купив собі у Фуршеті шампунь „Хед енд шолдерс” і моя борода засяяла новим блиском. І жодної лупи!

У секунд-енді придбав собі майже новий чудовий халатик, а потім в Інтернет-обміннику поміняв свою стару пляшку на чудову новеньку вазу!

Оле-Лукойє: Ну, старий Хоттабич, ти даєш!

Хоттабич: І прошу мене тепер не називати старим. Краще – братан

Хоттаб, а бо просто – Хоттаб. Ви краще скажіть, чи не втратила від шампуню моя борода своїх чарівних властивостей?

О! Але де ж це есемески мого серця!

Східний танець.

Музика по телефоні

О! Так це ж мій мобільний телефон. Мені подарував його Котигорошко на мій день народження.

Оле-Лукойє: Хоттабич згадав Котигорошко з української казки (*бере книгу «Українські народні казки»*).

Так, так, чарівність української народної казки. Її герої сміливі, сильні і водночас, добрі, веселі та жартівливі.

Український народний танець

Котигорошко: Думаю, мене ви впізнали, Котигорошком мене назвали.

Виріс я, не знаю лиха,

Є у мене булава велика.

Сміливо з ворогами я зустрічався,

Та я не корився – завжди тримався,

Багато незгод на мене чекало,

Та друзів вірних в мене чимало.

Бачу – у вас гарне свято.

Оле-Лукойє: Це наш хоробрий Котигорошко. Та як же тобі вдалося перемогти злі сили? Адже, навіть твої брати не змогли визволити сестричку Олену?

Котигорошко: Коли чогось дуже хочеш – обов'язково зробиш, головне – щоб з добром у серці.

Олена: Зараз ми всі разом ідемо додому з великою радістю на душі. Спасибі тобі, Котигорошку!

Танець Баби Яги

Баба Яга: Хабула, бамбула, мега...Ага-ага. Я – Баба Яга. Нарешті вас наздогнала. Це ти – той хлопець-сміливець, що перемиг мого брата змія Горинича? Тепер матимеш справу зі мною – Бабою Ягою.

Танець Баби Яги

Оле-Лукойє: Ти що, бабусю, знову за своє?

Баба-Яга: Та ні, я пожартувала.

Оле-Лукойє: А слова ці навіщо?

Баба Яга: Та це я так, про себе.

Не буду я більше злюкою у сучасних казках. Я буду доброю, гуманною, модною, красивою, щоб мене усі любили. А злих ніхто не поважає. Краще я з вами буду веселитися,

танцювати (*мелодія гучніша, Баба яга танцює*), і якщо потрібно, буду допомагати.

Оле-Лукойє: От і добре, що ти виправилася. Ми усі за тебе дуже раді. А щодо допомоги, то вона нам й справді потрібна. Під ялинкою є чарівний мішок. Принеси його.

Мелодія для Королеви Казок

Королева Казок: Ось, і закінчився наш карнавал чарівних казок. Та їх так багато, що усіх не пригадаєш. Тому ми пропонуємо ще й таку цікаву Вікторину:

Вікторина:

– Ким у світі вважають Ганса Крістіана Андерсена? (Королем казок)

– Хто із відомих казкарів світу любив у дитинстві грати в театр, сам шив своїм артистам костюми і вигадував для них усілякі історії? (Андерсен).

– Про кого із казкових героїв можна сказати: «Добре, щире серце ніколи не буває гордим» («Гидке каченя»);

– Якому казковому героєві належать слова: «Не полечу з вами, як була я в лужку, виламала ніжку, а ви полинули, мене покинули» («Кривенька качечка»);

– З якої казки ці слова: «Дід бив – не розбив, баба біла – не розбила, а мишка прибігла ...». («Яйце-райце»);

– Хто із казкових героїв висловлював таку пораду: «Якщо ви послухаєтеся моєї поради, то будете щасливі на все життя. Вам треба лише викупатися у ріці в тому місці, де я покажу, а все інше я влаштую сам» («Кіт у чоботах»).

Королева казок: Як бачимо, казки ми усі любимо, вони гарно закарбувалися у вашій пам'яті. Але ми хотіли б, щоб це свято вам особливо запам'яталося, бо свято казки – це свято добра. А кожна добра людина, як зазначав Василь Сухомлинський, має щире серце і велику душу.

Мелодія для фей.

Фея Знань: Ми хочемо вам зробити невеличкі сюрпризи подарунки. З цією метою я запрошую на сцену усіх казкових героїв для вручення сюрпризів-подарунків. Отже, урочиста хвилина настала (*мелодія*).

Ми подаємо такі пропозиції: директору школи казковий герой Котигорошко може подарувати свою булаву, щоб допомагала керувати навчальним закладом. В учительську кімнату героїня казки «Дванадцять місяців» може передати кошик із провісниками

весни – підсніжниками, щоб ці квіти своєю присутністю завжди нагадували про весну. Заступнику директора школи з навчальної роботи можна подарувати чарівну скриньку-шкатулку, у якій можна «зберігати» цінні папери для проходження атестації школи.

Учителям початкових класів – герой казки Буратіно може подарувати свій золотий ключик, щоб відчиняти ним двері у світ науки.

Гостям свята – представникам відділу освіти – можна подарувати – чарівних коників-горбоконики, щоб залишатися завжди на висоті.

Батькам доречно подарувати баночки полуничного варення від Карлсона та бочечки меду від Вінні-Пуха, щоб чаювання завжди було солодким.

Шахматна королева свою чарівну паличку вручає учителям, щоб розклад занять їм складався так швидко, як проходить гра в шахи.

Учителям хореографії казковий герой Кіт у чоботах може передати свій чобіт-сорохід, щоб вони швидко змогли демонструвати будь-яке танцювальне «па». Це може зробити і Попелюшка, даруючи свій чарівний кришталевий черевичок.

Чарівний олівець може стати гарним сюрпризом для учителів-образотворців. Їм доречно побажати: «Малюйте ним і створюйте нові сюжети для написання нових казок».

Герої відомої казки «Бременські музиканти» можуть подарувати свої сюрпризи-інструменти учителям музичного мистецтва, щоб створювали неповторні музичні шедеври.

Золота рибка може потрапити в руки учителям інформатики, адже, застосовуючи інформаційні технології, вона допоможе виконувати будь-яке бажання на моніторі комп'ютера, а занесені віруси – знищити.

Усім учителям можна також подарувати квітки-самоквітки, щоб усі їх бажання здійснювалися.

Далі ведуча переходить до іншої частини свята, у якій зосереджує увагу на тому, що до казки вдавалося чимало педагогів минулого, до неї звертаються і сучасні вчені. Казка у їх працях використовується як важливий засіб морального, екологічного та патріотичного виховання. Велику цінність мають казки Василя Сухомлинського, які є невичерпним

джерелом знань, добра та краси. З цією метою ми пропонуємо продемонструвати учням *відеоролик про кімнату казки* Павлівської школи, що на Кіровоградщині (сьогодні ця школа носить ім'я цього педагога). Її Василь Олександрович називав Школою під блакитним небом.

У ході проведення свята радимо поєднати із звукозаписом:

«Теплий літній вечір. На голубому небі спалахує перша зірочка. Щодня до мене приходять діти... Ми сідаємо під столітнім дубом. Замоває село, засипає степ, у саду доливають таємничі звуки, спить озеро. Увесь світ навколо нас спить, лише зірочка в небі мерехтить та цвіркун співає. Це є наша школа під голубим небом. Діти приходять у світ казки. У ці прекрасні літні вечори ми стаємо поетами – складаємо казки. Все, що ми бачимо, здається нам у ці дивовижні години казкою». Василь Сухомлинський.

Ведучі свята також наголошують на тому, що народжувалися казки у цій школі і у процесі проведення «уроків серед природи». Ці ідеї не втратили своєї актуальності і сьогодні. Сучасні учні люблять складати казки і створюють так звані «книжки-саморобки».

Із цікавим педагогічним здобутком можуть поділитися учителі інших шкіл щодо книжок-саморобок та методики проведення «уроків серед природи» і через мультимедійний проектор продемонструвати слайди.

Фея знань: Ми раді вам, друзі, на вас ми чекали,

просимо, щоб танець ви нам показали.

Таке незвичайне у нас нині свято,

тож просимо вас затанцювати.

Немов би в казці, щоб всі ми жили,
І прославляли свою Україну.
Гарно навчались, добре трудились,
Любили край свій – Україну!

Патріотичний танець

Мелодія для Баби Яги

Баба Яга: А моя мітла від нині перетворюється на чарівну паличку. Нею я зробила ось цю квітку-семиквітку з таких гарних повітряних кульок. Ці кульки – незвичайні – на них надписи побажань, які ми даруємо усім від щирої душі

(підходить до кожного казкового героя, той витягає з квітки кульку, зачитує побажання і випускає у залу):

– Тож будьмо зорові!

– Будьмо щасливі!

– Будьмо веселі!

– І жартівливі!

– Хай буде мир всім!

– І злагода буде!

– І в Україні війни не буде!

Прощальна пісня

Отже, у контексті проведення виховного заходу «У світі казки», приуроченому 100-річчю від дня народження В. О. Сухомлинського, ювілей якого відзначатиметься через два роки, учителі зможуть використати різноманітні форми та методи патріотичного виховання учнів початкової школи. Запропонований, на наш погляд, цікавий дидактичний матеріал сценарію виховного заходу, розроблений нами, допоможе у їх професійній діяльності здійснювати ефективну позакласну роботу.

LILIA STAHIV, SUZANNA VOLOSHYN, IRYNA OLIYNYK
Drohobych

**THE PATRIOTIC EDUCATION OF THE PUPILS
OF THE PRIMARY SCHOOL IN THE CONTEXT
OF THE EDUCATIONAL EVENT «IN THE WORLD OF TALE»
(TO THE CENTENARY FROM THE BIRTH V. O. SUHOMLYNSKOHO)**

In the article, the problems of patriotic education of the pupils of the primary school in the context of using forms and methods during an educational event «In the world of tale» have been elucidated; an interesting didactic material to the purpose of efficiency of extra-curriculum works in primary school were offered.

Key words: the patriotic education, the pupils of the primary school, educational event «In the world of tale».

ЛИЛИЯ СТАХОВ, СУЗАННА ВОЛОШИН, ИРИНА ОЛЕЙНИК
г. Дрогобич

**ПАТРИОТИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЕ УЧАЩИХСЯ
НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ В КОНТЕКСТЕ ПРОВЕДЕНИЯ
ВОСПИТАТЕЛЬНОГО МЕРОПРИЯТИЯ «В МИРЕ СКАЗКИ»
(К 100-ЛЕТИЮ СО ДНЯ РОЖДЕНИЯ В. А. СУХОМЛИНСКОГО)**

В статье освещена проблема патриотического воспитания учащихся начальной школы в контексте использования форм и методов при проведении воспитательного мероприятия «В мире сказки»; предложено интересный дидактический материал в целях эффективности осуществления внеклассной работы в начальной школе.

Ключевые слова: патриотическое воспитание, ученики начальной школы, воспитательное мероприятие «В мире сказки».

Стаття надійшла до редколегії 16.10.2016

УДК 37.035.7

МИКОЛА ТОВСТОПЯТ, ІГОР БУГАЄВСЬКИЙ

м. Миколаїв
KVP_mdu@ukr.net

**ЗНАЧЕННЯ ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНИХ ІГОР
У СИСТЕМАХ ПІДГОТОВКИ УЧНІВСЬКОЇ
ТА СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ**

У статті висвітлено питання підвищення ефективності у сферах військово-патріотичного позашкільного виховання учнів та підготовки студентів вищих навчальних закладів за допомогою використання військово-спортивних ігор, визначено їх особливості на основі наявної розробленої методичної літератури, а також представлено основні педагогічні вимоги до них. Головна увага зосереджена на аналізі впливу військово-патріотичних ігор на становлення особистості учня чи студента як патріота своєї держави.

Ключові слова: патріотизм, учнівська молодь, військово-патріотичне виховання, військово-патріотичні ігри, студенти.

У зв'язку з Революцією Гідності, складною соціально-політичною ситуацією на Сході України процеси трансформації та реформування суспільних відносин торкнулися всіх сфер соціального буття й не залишили осторонь систему військово-патріотичного виховання учнів загальноосвітніх навчальних закладів та студентів, пошуку й дослідження сучасних підходів до організації і проведення військово-патріотичного виховання в процесі навчально-тренувальної роботи. Слід враховувати той факт, що військово-патріотичне виховання молоді на сучасному етапі розбудови української держави набуває особливої актуальності та значущості при підготовці до служби в Збройних Силах України. Розвиток системи військово-патріотичного виховання

зумовлений історичною необхідністю захисту держави від зовнішніх загроз. Сучасна система підготовки учнів та студентів до служби в Збройних Силах України вимагає формування нового змісту підготовки відповідно до економічних, політичних, соціально-культурних умов розбудови української держави, сучасних науково-технічних досягнень. Саме тому у сьогоднішні важливі центрами підготовки молоді до захисту країни стають школа, ліцеї з посиленою військово-фізичною підготовкою, вищі навчальні заклади [9, 3]. У цій ситуації надзвичайно зростає роль військово-патріотичного виховання, спрямованого на підготовку школярів та студентів у теоретичному, практичному, фізичному і психологічному плані до майбутньої